

Con Cuông

Phát triển sản phẩm truyền thống kết hợp du lịch cộng đồng

■ Trung Phú

Con Cuông là huyện miền núi vùng cao, có lợi thế để phát triển nông - lâm nghiệp và du lịch, thương mại. Những năm gần đây, phát triển du lịch cộng đồng ở Con Cuông thực sự khởi sắc, là điểm đến hấp dẫn không thể bỏ lỡ trong hành trình khám phá miền Tây xứ Nghệ. Trong đó, phát triển du lịch cộng đồng gắn với phát triển các sản phẩm truyền thống của địa phương có thể coi là một thế mạnh nổi trội của huyện Con Cuông. Đây là loại hình du lịch mang lại nhiều lợi ích phát triển kinh tế bền vững cho cư dân bản địa. Nó không chỉ giúp người dân bảo vệ môi trường mà còn bảo tồn và phát huy những nét văn hóa độc đáo của địa phương.

Một số hình ảnh du lịch cộng đồng tại Con Cuông

So với nhiều điểm du lịch khác, du lịch cộng đồng ở Con Cuông có nhiều ưu điểm nổi bật chiếm lợi thế, các điểm du lịch còn mang nét hoang sơ, tự nhiên, thuần túy. Nơi đây được thiên nhiên ưu đãi, có nhiều danh thắng đẹp hoang sơ nhưng vô cùng đặc sắc. Đây cũng là chiếc nôi lưu giữ nhiều nét văn hóa đặc sắc của đồng bào dân tộc Thái. Những phong tục tập quán, các làn điệu dân ca, dân vũ, nghề thủ công truyền thống, văn hóa ẩm thực, trang phục, kiến trúc nhà sàn... của bà con nơi đây đã thu hút sự quan tâm của lượng lớn khách du lịch đến từ trong và ngoài tỉnh, cũng như du khách đến từ quốc tế. Tận dụng lợi thế vốn có, huyện Con Cuông đã đưa vào hoạt động mô hình các tour du lịch cộng đồng, đẩy mạnh việc quy hoạch và quản lý quy hoạch các danh lam thắng cảnh của huyện như: Vườn Quốc gia Pù Mát, thác Kèm, khe nước Mọc, eo Vực Bồng, Cửa Rọ, Thảm Nàng Mản... gắn với các di tích lịch sử - văn hóa, các điểm tâm linh: bia Ma Nhai, nhà cụ Vi Văn Khang, thành Trà Lân...; và các điểm tham quan mang bản sắc văn hóa của đồng bào dân tộc Thái, Đan Lai...

Bên cạnh du lịch trải nghiệm cộng đồng, văn hóa, huyện Con Cuông đã lồng ghép xây dựng và phát triển các sản phẩm truyền thống, đặc trưng của địa phương, trở thành điểm nhấn, giữ chân du khách như: dệt thổ cẩm, mây tre đan, rượu men lá, rượu cần, cam quả, chè công nghiệp, các sản phẩm từ cam (mứt cam, tinh dầu cam, rượu cam, xà phòng cam...); trà dược liệu (cà gai leo, đỉnh lăng, giảo cổ lam, dây thìa canh, cao hà thủ ô, cao hy thiêm...); rèn, mộc; dân ca, dân vũ; các trò chơi dân gian của đồng bào dân tộc Thái... Qua đó, góp phần bảo tồn và phát triển các sản phẩm truyền thống, các sản phẩm đặc trưng gắn với khai thác các di tích, danh lam thắng cảnh và phát triển du lịch cộng đồng, du lịch sinh thái trên địa bàn. Hơn nữa, tạo cơ hội cho người dân địa phương có thu nhập thông qua việc sử dụng các nguồn tài nguyên địa phương.

Thời gian qua, huyện đã chú trọng thu hút các tổ chức, cá nhân đầu tư cơ sở hạ tầng và dịch vụ du lịch. Đến nay, toàn huyện hiện có 12 khách sạn, nhà nghỉ, với 265 phòng và gần 500 giường; trong đó có Khách sạn Mường Thanh đạt tiêu chuẩn 4 sao, có 251

phòng, Khu du lịch sinh thái Phà Lài, xã Môn Sơn do Công ty TNHH và Dịch vụ VSC đầu tư... đã giải quyết nhu cầu ăn, nghỉ và giữ chân khách lưu lại Con Cuông ngày càng đông và lâu hơn so với những năm trước đây. Hiện tại, trên địa bàn huyện Con Cuông có 4 điểm làm du lịch cộng đồng đang đi vào hoạt động, đó là: bản Khe Rạn, xã Bồng Khê; bản Nưa, bản Pha, xã Yên Khê và bản Xiềng, xã Môn Sơn. Các điểm du lịch cộng đồng đi vào hoạt động đã góp phần giúp người dân bản địa phát huy tiềm năng, thế mạnh sẵn có của địa phương, đẩy mạnh phát triển kinh tế, tăng thu nhập cho gia đình. Trong năm 2016, chuyên gia của dự án JICA đã hướng dẫn người dân làm du lịch cộng đồng. Hướng dẫn người dân thành lập các tổ dịch vụ du lịch như: tổ lưu trú, ẩm thực, tổ văn nghệ với sự tham gia của trên 30 người dân địa phương. Dự án cũng đã hướng dẫn thành lập tổ hợp tác sản xuất các sản phẩm từ cam với sự tham gia của 05 hộ dân, có diện tích thí điểm là 5,1ha thuộc thung lũng bản Pha, xã Yên Khê có cảnh quan đẹp và địa hình thuận lợi cho khách du lịch đến tham quan trải nghiệm. Đồng thời, dự án đã lựa chọn 5 hộ gia đình làm dịch vụ Homestay; hướng dẫn người dân cách tổ chức các dịch vụ lưu trú, ăn uống, cách trang trí các món ăn dân gian và cách tổ chức biểu diễn văn nghệ, sinh hoạt văn hóa truyền thống, tổ chức các hoạt động dịch vụ trải nghiệm đi xe trâu, bắt cá... để phục vụ khách. Bên cạnh đó, các chuyên gia của dự án JICA Nhật Bản đã nghiên cứu thiết kế và giúp người dân làm mẫu giỏ đựng cam cho khách du lịch với chất liệu sẵn có của địa phương (mây, tre, nứa...), thân thiện môi trường và mang nét đặc trưng của dân tộc Thái; hỗ trợ thiết kế logo, nhãn mác, bao bì,

đăng ký mã vạch, đăng kiểm vệ sinh an toàn thực phẩm.

Chị Nguyễn Thị Loan ở Hưng Dũng, thành phố Vinh (Nghệ An) chia sẻ: *“Gia đình lưu trú tại Bản Nưa, xã Yên Khê trong 2 ngày, được thăm quan làng bản, nhà sàn Thái, nghe các tích chuyện của bản, của mường, được tìm hiểu về đời sống sản xuất, sinh hoạt hàng ngày của bà con, được thưởng thức các món ăn truyền thống của dân tộc Thái như cơm lam, xôi ngũ sắc, gà nướng, cá nướng, nộm hoa chuối, các món rau rừng, được tận mắt xem phụ nữ Thái dệt thổ cẩm, xem một số nhạc cụ, dụng cụ sinh hoạt của bà con vùng cao, giúp gia đình tôi am hiểu hơn về văn hóa địa phương mình. Hơn nữa, tôi rất thích thú được mua các sản phẩm của đồng bào như vải, túi xách, đồ lưu niệm làm bằng thổ cẩm... mang về làm quà cho người thân rất đẹp và tinh xảo”*.

Theo báo cáo của UBND huyện Con Cuông, hàng năm, huyện lồng ghép các nguồn vốn để đầu tư cơ sở vật chất, tập huấn, dạy nghề phục hồi các sản phẩm địa phương có lợi thế; hỗ trợ các doanh nghiệp, hợp tác xã, làng nghề, hộ dân tiếp cận quảng bá, giới thiệu các sản phẩm địa phương trong và ngoài tỉnh. Đồng thời, phối hợp với tổ chức phi Chính phủ Jica hỗ trợ Tổ hợp tác và Hợp tác xã cam bản Pha - xã Yên Khê quy trình sản xuất, đăng ký thủ tục và tiêu thụ các sản phẩm từ cam (mứt cam, tinh dầu cam, rượu cam, xà phòng cam...). Năm 2017, huyện đã

Mâm cơm của người Thái ở Con Cuông

xây dựng nhãn hiệu chứng nhận tập thể: “Cam Con Cuông” và được Cục Sở hữu trí tuệ Việt Nam công nhận tại Quyết định số 81120/QĐ-SHTT ngày 12/11/2018. Năm 2018, nhãn hiệu chứng nhận tập thể: “Rượu Men lá Con Cuông” đã được Cục Sở hữu trí tuệ Việt Nam chấp nhận đơn. Phối hợp với Sở Khoa học và Công nghệ Nghệ An và các cơ quan, đơn vị cấp tỉnh hỗ trợ Công ty Cổ phần Dược liệu Pù Mát trồng và chế biến các sản phẩm trà, cao lỏng dược liệu (cà gai leo, giảo cổ lam, đinh lăng, cây mướp đắng rừng, dây thìa canh...). Hiện nay, các sản phẩm trà dược liệu xếp hạng 4 sao sản phẩm OCOP tỉnh Nghệ An..., được thị trường chấp nhận, trở thành một trong những “đặc sản” để làm quà của du khách khắp nơi khi đến với Con Cuông.

Xác định rõ các lợi thế về phát triển du lịch, thời gian qua, huyện Con Cuông đã tập trung đầu tư mở và khai thác các loại hình du lịch gắn với các sản phẩm truyền thống, tạo điểm nhấn cho khách du lịch đến Con Cuông bằng nhiều hình thức như lập các gian trưng bày, giới thiệu sản phẩm truyền thống đặc trưng của địa phương cho du khách khi đến thăm và làm việc với huyện Con Cuông tại các điểm danh lam thắng cảnh cấp tỉnh như Thảm Nàng Mản thuộc bản Pha, suối nước Mọc ở bản Nưa, xã Yên Khê. Tổ chức các phiên chợ Mừng Quay trưng bày và bán các sản phẩm địa phương. Đến đây, du khách có thể mua những vật dụng hiếm thấy bán ở miền xuôi như các sản phẩm dệt thổ cẩm của đồng bào Thái Con Cuông: túi, khăn piêu, váy, áo côm, khăn quàng... đến các sản phẩm mây tre đan như mâm mây, ghế mây, ép xôi, gùi... và cả dụng cụ, nhạc cụ. Du khách còn được thưởng thức các món ăn ẩm thực truyền thống

Rượu men lá Con Cuông

của người dân địa phương như bò giàng, lợn giàng, cá nướng, thịt chua, mọc, thực phẩm tươi sống. Đến nay, đã diễn ra 19 phiên, với tổng số gian hàng tham gia chợ: 700-750 gian. Đặc biệt có 02-03 gian hàng của đồng bào tộc người Đại Lai. Số lượng nhân dân và du khách đến tham dự và mua sắm hàng hóa ước đạt 25.000-20.000 lượt người tham gia; số lượng hàng hóa trao đổi mua sắm ước đạt từ: 1.200-1.400 triệu đồng. Đến với huyện Con Cuông hôm nay, không chỉ du khách trong tỉnh mà du khách ngoại tỉnh không khỏi bất ngờ trước cơ sở vật chất, cách thức làm du lịch mà còn ấn tượng với các sản phẩm truyền thống của địa phương.

Bà Vi Thị Nguyệt, Trưởng phòng Văn hóa huyện Con Cuông nhấn mạnh: *“Phát triển du lịch cộng đồng và các sản phẩm truyền thống địa phương đang là lợi thế của huyện Con Cuông, không chỉ giúp người dân bảo vệ tài nguyên môi trường sinh thái, tăng thêm thu nhập mà còn là dịp để bảo tồn và phát huy những nét văn hóa độc đáo của địa phương, tạo được phong cảnh bản làng xanh, sạch, yên bình. Hi vọng các cấp, các ngành chức năng có thêm nhiều cơ chế, chính sách phù hợp để khuyến khích, hỗ trợ người dân cùng tích cực tham gia vào hoạt động du lịch, để kinh doanh du lịch trở thành một nghề chính của bà con dân tộc nơi đây”*.

Có thể thấy, việc lồng ghép xây dựng và phát triển các sản phẩm truyền thống địa phương với phát triển du lịch cộng đồng tại Con Cuông đã phát huy hiệu

quả và là hướng đi đúng. Thời gian tới, huyện Con Cuông cần tiếp tục thực hiện nhiều biện pháp, chỉ đạo quyết liệt hơn theo tinh thần “làm” du lịch một cách thực chất, hiệu quả và có tính bền vững. Theo đó, huyện Con Cuông tiếp tục chú trọng khuyến khích các doanh nghiệp, hợp tác xã, hộ dân tăng cường ứng dụng tiến bộ khoa học kỹ thuật, áp dụng quy trình sản xuất sơ chế và bảo quản sau thu hoạch tiên tiến, nâng cao chất lượng sản phẩm. Đồng thời, chú trọng triển khai hướng dẫn người dân sản xuất thực phẩm, đặc sản cây, con theo hướng nông nghiệp sạch, có chất lượng ngon, an toàn phục vụ du khách. Tiếp tục hỗ trợ và khuyến khích, tạo điều kiện để các doanh nghiệp, cơ sở sản xuất phát triển thương hiệu sản phẩm cùng với việc đăng ký bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ, công bố chất lượng, triển khai xây dựng thực hiện chương trình điểm trung bày và giới thiệu sản phẩm mỗi phường, xã một sản phẩm OCOP gắn với các điểm du lịch cộng đồng, di tích lịch sử văn hóa, các điểm tham quan du lịch nhằm quảng bá, giới thiệu, thúc đẩy tiêu thụ sản phẩm đặc trưng của Con Cuông đến với khách du lịch cũng như các đơn vị phân phối trong và ngoài nước./.